

УДК 369.1 (477)

Стангрет Ю. О.

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Кам'янець-Подільський, Україна
E-mail: urastangret@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0487-6152

Грушецький С. М.

кандидат технічних наук,
доцент кафедри агроінженерії і системотехніки
імені Михайла Самокиша,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Кам'янець-Подільський, Україна
E-mail: g.sergiy.1969@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0487-6152

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Анотація

Організаційна структура системи соціального захисту населення є ключовим елементом у забезпеченні соціальної стабільності та благополуччя громадян. Вона охоплює різноманітні органи й установи, які відповідають за надання соціальних послуг, допомоги та забезпечення мінімальних соціальних стандартів для різних категорій населення, як-от пенсіонери, інваліди, малозабезпечені родини й інші вразливі групи. Система соціального захисту має багато рівнів організації, починаючи від місцевих органів влади та закінчуючи національними інститутами. Така структура є важливим механізмом для забезпечення соціальних прав громадян і підтримки їх у складних життєвих ситуаціях.

На рівні держави основними органами, що здійснюють соціальний захист, є Міністерство соціальної політики України, яке координує і визначає загальну політику в галузі соціального захисту. Воно відповідає за розроблення та реалізацію державних програм допомоги, а також за координацію роботи місцевих органів влади. Важливим елементом є також система органів місцевого самоврядування, які реалізують на місцях рішення держави, надають конкретну допомогу громадянам, що потребують соціальної підтримки.

На рівні регіонів і місцевих громад соціальний захист організовується через відділи соціального захисту, які є частиною органів місцевого самоврядування. Вони здійснюють розподіл державної допомоги, організовують роботу центрів надання соціальних послуг, забезпечують підтримку соціально незахищених категорій населення. Важливою складовою частиною системи є надання соціальних послуг, як-от тимчасове розміщення осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах, допомога безробітним, компенсації для сімей із дітьми, а також підтримка інвалідів.

Система соціального захисту також охоплює численні благодійні організації, неурядові організації (НУО), які надають допомогу тим, хто її потребує. Ці організації часто опікуються реалізацією програм, що доповнюють державні заходи, як-от допомога переселенцям, підтримка дітей-сиріт, надання гуманітарної допомоги у кризових ситуаціях. У багатьох випадках саме ці структури є першими, хто реагує на соціальні проблеми, що виникають унаслідок природних катастроф або соціальних конфліктів.

Система фінансування соціального захисту населення забезпечується через державний бюджет, а також через внески на соціальне страхування, які здійснюються підприємствами та громадянами. Одним із важливих елементів є система пенсійного забезпечення, яка функціонує на основі солідарного і накопичувального принципів. Пенсії, допомога людям з інвалідністю, надання лікарняних листків – усе це становить комплекс заходів соціального страхування, що є основою для матеріальної підтримки громадян у різних життєвих ситуаціях.

Окрім того, у системі соціального захисту важливим є питання правової підтримки. На допомогу людям, які стикаються із труднощами в отриманні соціальних послуг або з юридичними проблемами в цій сфері, надаються безкоштовні юридичні консультації та підтримка.

Одним із важливих напрямів розвитку системи соціального захисту є вдосконалення механізмів надання допомоги, зокрема через цифровізацію процесів. Сучасні технології дозволяють автоматизувати багато аспектів, полегшують доступ до соціальних послуг для громадян, скорочують бюрократичні бар'єри та підвищують ефективність роботи соціальних служб.

Ключові слова: соціальний захист, організаційна структура, міністерство соціальної політики, місцеві органи влади, центри надання соціальних послуг, державна допомога, соціальні послуги, безробіття, інваліди, пенсійне забезпечення, соціальне страхування, благодійні організації.

Вступ. Організаційна структура системи соціального захисту населення є важливою складовою частиною соціальної політики держави, яка спрямована на гарантування рівних прав і можливостей для громадян у забезпеченні їхнього благополуччя, а також на підтримку вразливих груп населення. Система соціального захисту охоплює широкий спектр заходів, що надаються державними та місцевими органами, а також благодійними організаціями, з метою забезпечення мінімальних життєвих стандартів, захисту від соціальних ризиків і сприяння інтеграції осіб у суспільство [1–4].

Одним з основних завдань цієї системи є підтримка тих громадян, які з різних причин не можуть забезпечити себе самостійно, зокрема, пенсіонерів, осіб з інвалідністю, багатодітних родин, безробітних, осіб, що постраждали від соціальних чи економічних криз. Система соціального захисту передбачає не лише надання матеріальної допомоги, а й послуги, які сприяють реабілітації та соціалізації осіб, що потребують підтримки [5; 7; 9; 10].

Організація соціального захисту населення є багаторівневою і складається із численних державних органів, установ і організацій, кожна з яких має свої функції й обов'язки. Вона ґрунтується на принципах солідарності та справедливості, а також передбачає тісну взаємодію між різними учасниками соціального процесу – органами влади, місцевими громадами, соціальними працівниками та громадськими організаціями. Структура цієї системи сприяє ефективному вирішенню проблем у сфері соціального забезпечення, забезпечує доступ громадян до необхідних послуг і підтримки, а також реагує на зміни в соціально-економічній ситуації у країні [6; 8; 11].

Мета роботи. Метою дослідження організаційної структури системи соціального захисту населення є аналіз основних складових частин цієї системи, визначення її функцій і механізмів взаємодії між різними рівнями органів влади, державними та недержавними установами. Зокрема, дослідження спрямоване на:

- 1) **оцінювання ефективності організації соціального захисту.** Вивчення того, як різні інституції, що забезпечують соціальний захист, виконують свої функції, а також аналіз сильних і слабких сторін системи, що існує;
- 2) **визначення основних елементів організаційної структури.** Аналіз ролі державних органів, місцевого самоврядування, благодійних і неурядових організацій у реалізації політики соціального захисту;
- 3) **розкриття взаємодії між різними рівнями управління.** Дослідження механізмів співпраці центральних і місцевих органів влади, а також участі громадських організацій у процесах соціальної підтримки;
- 4) **виявлення проблем і викликів у сфері соціального захисту.** Аналіз проблем, які виникають у процесі надання соціальних послуг, та визначення шляхів їх вирішення для підвищення ефективності та доступності соціального захисту;
- 5) **розроблення рекомендацій щодо вдосконалення системи соціального захисту.** Формулювання пропозицій, спрямованих на покращення організації та функціонування соціального захисту, зокрема через цифровізацію процесів, спрощення бюрократичних процедур і забезпечення більшої прозорості.

Отже, мета дослідження полягає у проведенні комплексного аналізу організаційної структури системи соціального захисту з метою оцінювання її ефективності та розроблення рекомендацій для її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Організаційна структура системи соціального захисту населення являє собою складну мережу інституцій і органів, які на різних рівнях відповідають за забезпечення соціальної підтримки для громадян. Основні компоненти цієї структури можна розглядати крізь призму функціональних і адміністративних рівнів, що забезпечують ефективність соціального захисту [12–18].

Основні рівні організації соціального захисту:

1) **центральний рівень.** На центральному рівні основним органом, який відповідає за політику соціального захисту в Україні, є Міністерство соціальної політики України. Це міністерство опікується розробленням і реалізацією державної політики у сфері соціального захисту, координує роботу інших органів, що відповідальні за надання допомоги громадянам, та здійснює загальний контроль за ефективністю виконання державних програм. Міністерство також відповідає за впровадження законодавчих ініціатив, пов'язаних із соціальним забезпеченням.

До основних функцій Міністерства соціальної політики належать: розроблення нормативно-правової бази для надання соціальних послуг і допомоги, координація роботи місцевих органів влади й інших державних установ, реалізація національних програм соціальної підтримки;

2) **регіональний та місцевий рівні.** На рівні регіонів і місцевих громад соціальний захист здійснюється через органи місцевого самоврядування та відповідні відділи соціального захисту. Вони забезпечують реалізацію державних соціальних програм на місцях, координують роботу центрів надання соціальних послуг і опікуються безпосереднім наданням допомоги громадянам.

Основні функції місцевих органів соціального захисту: розподіл державної допомоги серед нужденних громадян, організація соціальних послуг на місцях, як-от тимчасове житло для бездомних, підтримка інвалідів, організація допомоги сім'ям з дітьми, співпраця із благодійними організаціями та неурядовими організаціями (далі – НУО), які надають додаткову підтримку на рівні громади;

3) **соціальні установи й організації.** До цієї категорії належать організації, які здійснюють практичну реалізацію заходів соціального захисту. Серед них: пенсійні фонди, органи соціального страхування, медичні

установи, а також благодійні організації. Вони надають такі послуги, як: пенсійне забезпечення, допомога з безробіття, матеріальна допомога для малозабезпечених, соціальні послуги для інвалідів і літніх людей, гуманітарна підтримка у кризових ситуаціях.

Фінансування системи соціального захисту

Система фінансування соціального захисту населення складається з кількох основних джерел, як-от:

- 1) державний бюджет – основне джерело фінансування соціальних програм, зокрема й виплат пенсій, допомоги малозабезпеченим родинам, інвалідам тощо;
- 2) соціальне страхування – фінансування через внески роботодавців і працівників, що спрямовуються на соціальні виплати (лікарняні, безробіття, пенсії);
- 3) місцеві бюджети – частина фінансування, що надходить на соціальні програми та послуги, спрямовані на потреби місцевого населення;
- 4) благодійні організації – додаткові кошти, які надходять від приватних і корпоративних донорів, а також міжнародних інституцій для фінансування спеціальних програм.

Соціальні послуги та підтримка

Соціальний захист передбачає надання різноманітних послуг, серед яких:

- 1) соціальні виплати: пенсії, допомоги з безробіття, допомоги на дітей, соціальні компенсації для осіб з інвалідністю, допомога малозабезпеченим родинам;
- 2) соціальні послуги: допомога у вигляді тимчасового житла, реабілітаційні послуги для осіб з інвалідністю, психосоціальна підтримка, юридичні консультації для малозабезпечених;
- 3) інформаційна підтримка: надання консультацій щодо прав і можливостей отримання соціальної допомоги, освітні програми для вразливих категорій населення.

Взаємодія між державними, місцевими органами та НУО

Однією із ключових особливостей організаційної структури соціального захисту є тісна співпраця між державними органами, місцевими самоврядними органами та неурядовими організаціями. НУО часто відіграють важливу роль у наданні допомоги у кризових ситуаціях, організації підтримки для найбільш вразливих груп населення, а також у розробленні та впровадженні додаткових програм, що не фінансуються державою.

Програмні та законодавчі ініціативи

Законодавчі акти та державні програми соціального захисту є основою для функціонування системи. Законодавство, зокрема закони України «Про соціальне забезпечення», «Про пенсійне забезпечення», а також численні постанови й урядові програми, визначають механізми та критерії для надання соціальних послуг і допомоги.

Цифровізація соціального захисту

Один із важливих напрямів удосконалення організаційної структури – це цифровізація процесів. Упровадження сучасних інформаційних технологій дозволяє автоматизувати багато аспектів роботи системи соціального захисту, зокрема й реєстрацію заявок на допомогу, автоматичний розподіл коштів, моніторинг ефективності програм і послуг. Це значно скорочує бюрократичні бар'єри, підвищує прозорість процесів і забезпечує доступність послуг для громадян.

Організаційна структура системи соціального захисту населення є багаторівневою, динамічною і включає безліч інституцій та установ, що працюють на забезпечення соціального благополуччя громадян. Важливими елементами цієї системи є взаємодія між державними органами, місцевими самоврядними структурами та громадськими організаціями, а також ефективне фінансування соціальних програм.

Висновки:

1. Багатовекторність організаційної структури. Система соціального захисту населення є складною і багаторівневою. Вона об'єднує державні органи, органи місцевого самоврядування, соціальні установи та громадські організації, що взаємодіють для забезпечення соціальної підтримки громадян. Кожен рівень має свою роль у наданні допомоги, від визначення політики на державному рівні до безпосереднього надання послуг на місцях.

2. Роль державних і місцевих органів. Центральні органи влади, зокрема Міністерство соціальної політики, відіграють ключову роль у розробленні та впровадженні державної політики. Місцеві органи влади та соціальні служби відповідають за реалізацію цих політик на місцях, забезпечують доступ до послуг для всіх громадян, зокрема й найбільш вразливих категорій населення.

3. Фінансування та ресурсне забезпечення. Основним джерелом фінансування системи є державний бюджет, а також соціальне страхування та місцеві бюджети. Залучення благодійних організацій і НУО сприяє доповненню державних ресурсів, однак для ефективного функціонування соціального захисту необхідне стабільне та достатнє фінансування.

4. Ефективність надання соціальних послуг. Натепер система соціального захисту в Україні стикається з низкою проблем, зокрема з неналежною автоматизацією процесів, що створює бюрократичні бар'єри, а також з обмеженими можливостями для надання допомоги в умовах швидких соціальних і економічних змін.

5. Цифровізація й інновації. Використання сучасних інформаційних технологій є важливим кроком до вдосконалення системи соціального захисту. Автоматизація процесів, забезпечення прозорості, а також полегшення доступу до послуг для громадян можуть значно підвищити ефективність роботи системи загалом.

Перспективи подальших досліджень:

1. **Аналіз цифрових технологій у соціальному захисті.** Необхідно досліджувати роль і ефективність цифровізації в системі соціального захисту. Це передбачає розроблення та впровадження електронних платформ для подачі заявок на соціальні виплати, а також моніторинг ефективності автоматизованих процесів.

2. **Оцінювання впливу соціальних реформ.** Оскільки система соціального захисту постійно розвивається, важливо досліджувати вплив останніх реформ у цій сфері на ефективність надання допомоги, а також на рівень задоволення громадян від отримуваних послуг.

3. **Міжнародний досвід.** Дослідження досвіду інших країн у сфері соціального захисту може допомогти виявити ефективні моделі та стратегії, які можуть бути адаптовані до вітчизняної реальності. Особливо важливими є аналіз міжнародних практик у сфері інклюзивного соціального забезпечення, надання послуг через цифрові канали та боротьба з бідністю.

4. **Підвищення ефективності міжсекторальної співпраці.** Перспективним напрямом дослідження є розроблення рекомендацій щодо покращення взаємодії між державними органами, місцевими органами влади та НУО для більш ефективної реалізації соціальних програм і надання послуг.

5. **Покращення механізмів фінансування соціальних програм.** Необхідно дослідити шляхи оптимізації фінансування соціальних програм, зокрема через удосконалення системи соціальних внесків, а також залучення додаткових джерел фінансування, як-от інвестиції в соціальні підприємства чи співпраця з міжнародними організаціями.

Отже, перспективи подальших досліджень у сфері організаційної структури соціального захисту населення включають глибокий аналіз інноваційних технологій, удосконалення фінансування, а також дослідження міжнародного досвіду та міжсекторальної співпраці для підвищення ефективності системи.

Список використаних джерел

1. Гречанюк І. Формування організаційної структури системи соціального захисту. *Вісник соціальних наук*. 2019. № 12 (3). С. 45–61.
2. Грушецький С., Стангрет Ю. Комбінована модель функціонування системи накопичувального пенсійного забезпечення. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2024. № 3(2). С. 33–45. <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240302.04>.
3. Державна служба статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 23.12.2024).
4. За даними Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/2149410-platnyky-yedynogo-sotsialnogo-vne-sku-ta-zastrahovani-osoby-2/> (дата звернення: 23.12.2024).
5. Про соціальний захист населення : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2024-12> (дата звернення: 23.12.2024).
6. Про пенсійне забезпечення : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12> (дата звернення: 23.12.2024).
7. Звіт про роботу та виконання бюджету Пенсійного фонду України у 2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2022/ZVIT%20PFU%202022.pdf> (дата звернення: 23.12.2024).
8. Козак Т. Реформування системи пенсійного забезпечення в умовах демографічної кризи в Україні. Київ, 2021. 225 с.
9. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/> (дата звернення: 23.12.2024).
10. Національна соціальна сервісна служба України. URL: <https://nssu.gov.ua/> (дата звернення: 23.12.2024).
11. Пенсійна система України URL: https://knpf.bank.gov.ua/uchasnykam/baza_znan/pensiina_systema_ukrainy.html (дата звернення: 23.12.2024).
12. Пенсійний фонд України (дані про середній розмір пенсії). URL: <https://www.pfu.gov.ua/pro-pfu/> (дата звернення: 23.12.2024).
13. Пенсійного калькулятора Пенсійного фонду України. URL: <https://portal.pfu.gov.ua/> (дата звернення: 23.12.2024).
14. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України № 1058-IV від 09.07.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення: 23.12.2024).
15. Про накопичувальне пенсійне забезпечення : проєкт закону України № 9212. 17.04.2023 URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41768> (дата звернення: 21.12.2024).
16. Рудик В. Виклики для пенсійних систем країн ЄС і України на сучасному етапі розвитку суспільства. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. ЗВО «ПДУ». Кам'янець-Подільський, 2024. № 1 (42). С. 95–100. <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-1.14>.
17. Рудик В., Грушецький С., Стангрет Ю. Моделі життя на пенсії в Україні. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. ЗВО «ПДУ». Кам'янець-Подільський, 2024. № 43. С. 154–160. <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-2.23>.
18. Рудик В. Розвиток недержавного пенсійного забезпечення в умовах реформування пенсійної системи України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 11. С. 235–240.

Stangret Yu. O.

*Recipient of higher education with the degree of Doctor of Philosophy,
Department of Finance, Banking, Insurance and Electronic Payment Systems,
Higher Educational Institution "Podillia State University"
Kamyanets-Podilskyi, Ukraine
E-mail: urastangret@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0487-6152*

Hrushetskyi S. M.

*Candidate of Technical Sciences,
Associate Professor at the Department of Agricultural Engineering
and System Engineering named after Mykhailo Samokysh,
Higher Educational Institution "Podillia State University"
Kamyanets-Podilskyi, Ukraine
E-mail: g.sergiy.1969@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0487-6152*

ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE POPULATION

Abstract

The organizational structure of the social protection system is a key element in ensuring social stability and well-being of citizens. It includes various bodies and institutions responsible for providing social services, assistance and ensuring minimum social standards for various categories of the population, such as pensioners, disabled people, low-income families and other vulnerable groups. The social protection system has many levels of organization, starting from local authorities and ending with national institutions. Such a structure is an important mechanism for ensuring the social rights of citizens and supporting them in difficult life situations.

At the state level, the main bodies implementing social protection are the Ministry of Social Policy of Ukraine, which coordinates and determines the general policy in the field of social protection. It is responsible for the development and implementation of state assistance programs, as well as for coordinating the work of local authorities. An important element is also the system of local self-government bodies, which implement state decisions on the ground, providing specific assistance to citizens in need of social support.

At the level of regions and local communities, social protection is organized through social protection departments, which are part of local governments. They distribute state aid, organize the work of social service centers, and provide support to socially vulnerable categories of the population. An important component of the system is the provision of social services, such as temporary accommodation for people in difficult life circumstances, assistance to the unemployed, compensation for families with children, and support for the disabled.

The social protection system also includes numerous charitable organizations and non-governmental organizations (NGOs) that provide assistance to those in need. These organizations are often involved in implementing programs that complement state measures, including assistance to displaced persons, support for orphans, and provision of humanitarian assistance in crisis situations. In many cases, these structures are the first to respond to social problems arising from natural disasters or social conflicts.

The system of financing social protection of the population is provided through the state budget, as well as through social insurance contributions made by enterprises and citizens. One of the important elements is the pension system, which operates on the basis of solidarity and accumulation principles. Pensions, disability benefits, the provision of sick leave – all this makes up a complex of social insurance measures, which is the basis for material support for citizens in various life situations.

In addition, the issue of legal support is important in the social protection system. To help people who encounter difficulties in obtaining social services or face legal problems in this area, free legal advice and support are provided.

One of the important areas of development of the social protection system is the improvement of assistance mechanisms, in particular through the digitalization of processes. Modern technologies allow automating many aspects, facilitating access to social services for citizens, reducing bureaucratic barriers and increasing the efficiency of social services.

Key words: social protection, organizational structure, Ministry of Social Policy, local authorities, social service centers, state assistance, social services, unemployment, disabled people, pensions, social insurance, charitable organizations.

References

1. Hrechaniuk, I. (2019). Formuvannia orhanizatsiinoi struktury systemy sotsialnoho zakhystu [Formation of the organizational structure of the social protection system]. *Visnyk sotsialnykh nauk*, 12 (3), 45–61 [in Ukrainian].
2. Hrushetskyi, S., & Stanhret, Yu. (2024). Kombinovana model' funktsionuvannia systemy nakopychuval'noho pensijnoho zabezpechennia [Combined model of functioning of the accumulative pension system]. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 3 (2), 33–45. <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240302.04> [in Ukrainian].
3. Derzhavna sluzhba statystyky [State Statistics Service]. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
4. Za danymy Pensijnoho fondu Ukrainy (2021) [According to the Pension Fund of Ukraine (2021)]. Retrieved from <https://www.pfu.gov.ua/2149410-platnyky-yedynogo-sotsialnogo-vnesku-ta-zastrahovani-osoby-2/> [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy "Pro sotsialnyi zakhyst naselennia" [Law of Ukraine "On Social Protection of the Population"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2024-12> [in Ukrainian].

-
6. Zakon Ukrainy "Pro pensiine zabezpechennia" [Law of Ukraine "On Pension Provision"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12> [in Ukrainian].
7. Zvit pro robotu ta vykonannia biudzhetu Pensijnoho fondu Ukrainy u 2022 r. (2022) [Report on the work and implementation of the budget of the Pension Fund of Ukraine in 2022 (2022)]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2022/ZVIT%20PFU%202022.pdf> [in Ukrainian].
8. Kozak, T. (2021). *Reformuvannia systemy pensijnoho zabezpechennia v umovakh demografichnoi kryzy v Ukraini* [Reforming the pension system in the conditions of the demographic crisis in Ukraine]. Kyiv [in Ukrainian].
9. Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy [Ministry of Social Policy of Ukraine]. Retrieved from <https://www.msp.gov.ua/> [in Ukrainian].
10. Natsionalna sotsialna servisna sluzhba Ukrainy [National Social Service of Ukraine]. Retrieved from <https://nssu.gov.ua/> [in Ukrainian].
11. Pensijna systema Ukrainy [Pension system of Ukraine] Retrieved from https://knpf.bank.gov.ua/uchasnykam/baza_znan/pensiina_systema_ukrainy.html [in Ukrainian].
12. Pensijnyj fond Ukrainy (dani pro serednij rozmir pensii) [Pension fund of Ukraine (data on the average pension)]. Retrieved from <https://www.pfu.gov.ua/pro-pfu/> [in Ukrainian].
13. Pensijnoho kal'kuliatora Pensijnoho fondu Ukrainy [Pension calculator of the Pension Fund of Ukraine]. Retrieved from <https://portal.pfu.gov.ua/> [in Ukrainian].
14. Zakon Ukrainy "Pro zagalnoobov'yazkove derzhavne pensiine strakhuvanya" vid 9 lyp. 2003 r. № 1058-IV [Law of Ukraine on compulsory state pension insurance from July 9 2003, № 1058-IV] (2003, July 9). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> [in Ukrainian].
15. Pro nakopychuval'ne pensijne zabezpechennia (2023). Proekt zakonu Ukrainy № 9212 vid 17.04.2023 r. [About accumulative pension provision (2023). Draft Law of Ukraine № 9212. 04/17/2023]. Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41768> [in Ukrainian].
16. Rudyk, V. (2024). Vyklyky dlia pensijnykh system krain YeS i Ukrainy na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva [Challenges for the pension systems of EU countries and Ukraine at the current stage of social development]. *Podilskyj visnyk: silske hospodarstvo, tekhnika, ekonomika. ZVO "PDU". Kamianets-Podilskyj*, 1 (42), 95–100. <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-1.14> [in Ukrainian].
17. Rudyk, V., Hrushetskyi, S., Stanhret Yu. (2024). Modeli zhyttia na pensii v Ukraini [Retirement life models in Ukraine]. *Podilskyj visnyk: silske hospodarstvo, tekhnika, ekonomika. ZVO "PDU". Kamianets-Podilskyj*, 43, 154–160 <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-2.23> [in Ukrainian].
18. Rudyk, V. (2011). Rozvytok nederzhavnogo pensiinogo zabezpichenia v umovakh reformuvania pensiinoi systemy Ukrainy [The development of non-state pension provision in the context of the reform of the pension system in Ukraine]. *Business Inform*, 11, 235–240 [in Ukrainian].